

เครือข่ายการส่งเสริมการศึกษาเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย

แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

Network for promoting education for children and youth in Khlong
Toei Community, Khlong Toei Subdistrict, Khlong Toei District, Bangkok

นายมนัสชัย เก่งการช่าง

ผศ.ดร.วีระยุทธ พรพจน์ธนาต

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเรื่องเครือข่ายการส่งเสริมการศึกษาเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ตั้งนี้คือ เพื่อที่จะศึกษาเรื่องเครือข่ายการส่งเสริมการศึกษาเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มศึกษาเป็นผู้นำชุมชนคลองเตยตัวแทนชุมชนและครูการศึกษาในโรงเรียนคลองเตย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับนำมาวิเคราะห์เพื่อที่จะได้หาความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลการจากการศึกษา เรื่องเครือข่ายการส่งเสริมการศึกษาเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย มี 2 ประเด็นหลัก ดังนี้คือ 1) ด้านผู้ปัญหาการศึกษาของเด็กและเยาวชน 2) ด้านเครือข่ายการส่งเสริมเครือข่ายการศึกษา โดยรวมแล้ว ผลจากการวิจัยยังพบอีกว่าการส่งเสริมการศึกษาภายในชุมชนยังต้องมีการพัฒนาจากที่เป็นอยู่เพื่อที่จะส่งผลให้เห็นถึงความสำคัญในด้านการศึกษาของชาวชุมชนคลองเตยซึ่งจากผลดังกล่าวที่ได้ศึกษามาจนอาจจะสามารถนำมาเป็นกระบวนการแก้ไข และเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการเรื่องเครือข่ายการส่งเสริมการศึกษาเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย ที่ประสบความสำเร็จต่อไปได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : เครือข่ายการศึกษา ,ชุมชน

- 1.บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเครือข่ายการส่งเสริมการศึกษาเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร
2. นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

Abstract

This study investigated the network for promoting education for children and youth in Khlong Toei Community, Khlong Toei Subdistrict, Khlong Toei District, Bangkok. The objectives are as follows: In order to study the network for promoting education for children and youth in the Khlong Toei community. This study is a qualitative research. The key informants and study group are Khlong Toei community leaders, community representatives and non-formal education teachers. In Khlong Toei, the researcher collected data through in-depth interviews. Including studying various documents. After that, the received information is analyzed in order to find connections among various elements related to each other according to the set objectives. Results from the study Regarding the network for promoting education of children and youth in the Khlong Toei community, there are 2 main issues as follows: 1) those with problems in the education of children and youth, 2) the aspect of the network promoting the education network. Overall, the results of the research also found that the promotion of education within the community still needs to be developed from what it is in order to reflect the importance of education for the people of the Khlong Toei community. From the said results, has been studied until it may be used as a corrective process and is a guideline for management to promote cooperation in the network of promoting education for children and youth in the Khlong Toei community, which has continued success as well.

Keywords: educational network, community

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาในด้านต่างๆ ได้แก่ ปฏิรูประบบการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ ปฏิรูปครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น การจัดการระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ สร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาเยาวชน และบุคลากรในชุมชน ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคม ด้วยการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการรวมทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นการเปลี่ยนรูปแบบการบริหารและจัดการศึกษาตามเดิมที่โรงเรียนจัดการศึกษาจากเพียงลำพังเป็นการเปิดโอกาสให้องค์กร หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งผลให้โครงสร้างการจําต้องค์การของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มีสายบังคับบัญชา (Hierarchy Organization) ไปสู่การจําต้องค์การการศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ เพราะเป็นปัจจัยแรกของการสร้างและพัฒนาคนเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมสำหรับประเทศไทยถึงแม้จะมีการจัดสรรงบประมาณให้กับกระทรวงศึกษาธิการเป็นจํานวนมาก แต่กลับพบว่ามีเด็กและเยาวชนจํานวนไม่น้อยที่ต้องออกจากโรงเรียนและไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งหากปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จะทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย จากสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน สถาบันครอบครัวอ่อนแอลง และการจัดการศึกษาที่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กจํานวนมากต้องออกจากระบบการศึกษาก่อนจบการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งเด็กที่ออกไปนี้ ย่อมถูกจํากัดโอกาสที่จะมีอาชีพและอนาคตที่ดี ซึ่งหมายความว่าสังคมไทยจะต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าไปอย่างน่าเสียดาย ยิ่งไปกว่านั้นเด็กเหล่านี้ยังมีโอกาสที่จะก้าวเข้าสู่วังวนของการเกิดปัญหาสังคมได้อีกมากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาแม่ค้าวัยรุ่น และปัญหาการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อความสูญเสียทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวมอีกด้วย

ในปีการศึกษา 2564 ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2564 ที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการสำรวจพบว่า เด็กไทยตกหล่น หลุดออกจากระบบการศึกษามากถึง 238,707 คน สาเหตุสำคัญนอกจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 แล้ว ยังพบว่าเด็กส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีปัญหาด้านค่าใช้จ่าย ครอบครัวหย่าร้าง ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน ทำให้เรียนไม่ทัน จึงหยุดเรียน ประกอบกับผู้ปกครองพาเด็กไปทำงานรับจ้าง ส่งผลกระทบต่อการติดตามตัวเด็ก ทำให้ไม่ได้เรียนหนังสือต่อ รัฐบาลและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการได้พยายามหาแนวทางช่วยกันทุกวิถีทางที่จะสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กเหล่านี้

กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สป.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) พร้อมด้วย 11 พันธมิตร ประกอบด้วยกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กรุงเทพมหานคร และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาได้ทำความตกลงร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาเชิงรุกผ่านโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน”

สำหรับโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาเชิงรุกเด็กหลุดออกจากระบบ โดยเป็นการคืนโอกาส สร้างอนาคตให้เด็ก เพื่อแก้ปัญหาระยะยาวของประเทศ ตามนโยบายรัฐบาลที่จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ตั้งเป้าตัวเลขเด็กหลุดจากระบบต้องเป็นศูนย์ โดยการดำเนินงานได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจาก 7 กระทรวงที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กรุงเทพมหานคร และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

จะเห็นได้ว่าสาเหตุในการออกจากระบบการศึกษานั้นหลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทของสภาพสังคมและครอบครัวของเด็กแต่ละคน สำหรับพื้นที่ชุมชนคลองเตย โดยภาพรวมของแนวโน้มการตัดสินใจที่จะเลือกออกจากระบบเองมีสองประเด็นคือ แรงจูงใจในการเรียนในระบบมีน้อย เพราะปัจจุบันสามารถหาความรู้จากที่อื่นนอกจากที่โรงเรียนได้ อีกทั้งคุณภาพการศึกษา คุณภาพครู วิธีการเรียนการสอน ของระบบการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ทำให้ไม่สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ แม้เด็กจะอยากเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ แต่โรงเรียนไม่สามารถเชื่อมความต้องการการเรียนรู้ของเด็กกับการศึกษาในระบบได้ไม่มีแรงจูงใจในรายได้จากการสำเร็จการศึกษาในระบบแม้จบปริญญาตรีก็มีรายได้ไม่ต่างจากแรงงานขั้นต่ำหรือแรงงานรายวันมากนักและมีคนจำนวนมากที่จบปริญญาตรีแต่ไม่มีงานทำ “มีเด็กออกจากระบบอยู่เรื่อยๆ ี่อย่างเหล่านี้คือปัญหาสำคัญส่วนหนึ่งของการศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยถึงปัญหาการศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตยว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุใด เมื่อพบปัญหาแล้ว จึงได้แนะนำส่งเสริมและแรงจูงใจในสร้างเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในชุมชนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิธีส่งเสริมการสร้างเครือข่ายส่งเสริมการศึกษาให้เด็กและ

เยาวชนในชุมชนคลองเตย

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาการสร้างเครือข่ายมีขอบเขตเนื้อหาของการศึกษา ดังนี้คือ 1) กระบวนการจัดการศึกษาในชุมชน 2) ปัจจัยด้านสังคมของชาวชุมชน 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาในชุมชน 4) ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนคลองเตย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในขอบเขตชุมชนคลองเตย (70 ไร่) แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มศึกษาที่ใช้ในการวิจัยคือผู้นำชุมชนคลองเตยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชนคลองเตย

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ.2566

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัญหาด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย
2. ทราบถึงวิธีส่งเสริมการสร้างเครือข่ายมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาให้เด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย

เครือข่ายเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร และสถาบัน เพื่อร่วมทำกิจกรรมตามเป้าหมายหลักร่วมกัน โดยที่เป้าหมายย่อยของบุคคลหรือองค์กรอาจแตกต่างกันออกไปการดำเนิน/กิจกรรมในรูปแบบเครือข่ายเป็นการรวมพลัง (synergy) ที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าหรือเข้มแข็งมากกว่าการ

2. ลักษณะร่วมของสมาชิกบางประการ เช่น ประกอบอาชีพเดียวกันหรือเกี่ยวข้องกัน อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการรวมกันเป็นเครือข่ายเร็วขึ้น
  3. ลักษณะแตกต่างของสมาชิกบางประการ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะเหล่านี้ทำให้เครือข่ายเกิดความหลากหลายและมีพลัง
  4. มีมิติที่หลากหลาย กล่าวคือ เครือข่ายเป็นระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกที่มีหลายลักษณะ เช่น ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการของการทำงาน ความสัมพันธ์ในการร่วมมือของมนุษย์ในทางสังคมวิทยา ความสัมพันธ์ในลักษณะของการประสานงาน เป็นเครือข่ายของการเรียนรู้ เป็นต้น
  5. มีลักษณะเป็นการรวมพลังและศักยภาพของสมาชิกเข้าด้วยกัน
  6. สมาชิกมารวมกันด้วยความสมัครใจ
  7. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเป็นแบบระดับเดียวกัน คือ มีการสนับสนุน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
  8. สมาชิกมีความสัมพันธ์กันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง คือ เครือข่ายจะทำงานร่วมกันแค่บางครั้งหรือบางเวลา
  9. สมาชิกมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
  10. มีความสัมพันธ์เท่าเทียมกัน มีโครงสร้างความสัมพันธ์ที่เสมอภาคกันแบบแนวราบ คือไม่มีใครบังคับบัญชา มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตนเอง
  11. การมีพันธะสัญญาร่วมกันเครือข่ายมีลักษณะข้อตกลงระหว่างสมาชิกที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน
  12. สมาชิกเครือข่ายจะมีการติดต่อสื่อสารกันในรูปแบบต่าง ๆ
  13. มีการทำงานแบบบูรณาการ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนงาน กิจกรรม ทรัพยากร การบริหารจัดการ ผลประโยชน์ร่วมกัน
  14. เครือข่ายมีหลายระดับ ตามจำนวนของสมาชิก เช่น ระดับบุคคล ระดับกลุ่มระดับองค์กร ระดับสถาบัน ระดับจังหวัด ระดับประเทศ
  15. เครือข่ายระดับกลุ่มกับกลุ่ม หรือองค์กรกับองค์กรขึ้นไป สมาชิกจะเป็นอิสระต่อกัน มารวมกันเป็นบางเรื่องบางส่วนเท่านั้น
  16. ความต่อเนื่องยาวนานของเครือข่าย ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของสมาชิก การบริหารจัดการและการพัฒนาเครือข่าย
  17. เครือข่ายมีลักษณะเป็นพลวัต มีระบบการทำงานที่เคลื่อนไหวอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง
  18. มีลักษณะการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกทำให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- นฤมล นิราทร (2543) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการสร้างเครือข่าย คือ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับอย่างเหมาะสม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนและแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เปิดช่องให้

สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมเกิดการรวมกลุ่มอย่างมีพลัง เป็นช่องทางให้สมาชิกได้มีโอกาสปฏิบัติงานร่วมกันในพื้นที่ สร้างแหล่งสะสมทุน เน้นการพึ่งตนเอง การรวมตัวกันนี้จะทำให้มีพลังในการต่อรองเรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยกันแก้ปัญหา นำเสนอประเด็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาหรือแก้ไขกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้นำไปสู่การวางแผนระดับนโยบายอย่าง

เหมาะสมสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว (2549) อธิบายถึง องค์ประกอบของเครือข่ายว่าต้องประกอบด้วย สมาชิกเครือข่าย จุดมุ่งหมายร่วมกัน การทำหน้าที่ต่อกันของสมาชิก การมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน มีความเท่าเทียมกันของสมาชิกทุกฝ่าย สมาชิกเครือข่ายต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน การรวมพลังสมาชิก การสนับสนุนส่งเสริม การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และผลงานของเครือข่ายการสร้างเครือข่ายกระบวนการสร้างเครือข่ายจะต้องเริ่มต้นจากการเห็นความจำเป็น โดยมีเจตนาารมณ์เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน จากนั้นทำการติดต่อชักชวน สร้างความคุ้นเคย ความไว้วางใจจนเกิดการยอมรับที่จะเป็นพันธมิตรร่วมกัน จัดตั้งกลุ่มแกนนำ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ในที่สุดจะมีการพัฒนากิจกรรมร่วมกัน เริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม ข้อตกลงในการทำงาน บทบาทหน้าที่ของสมาชิก

รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายเพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเป็นระยะ ๆ

(ปารีชาติ วลัยเสถียร, 2546) ซึ่ง นฤมล นิราทร (2543) ได้ให้หลักการไว้ว่า การสร้างเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จควรทำอย่างมีหลักการ ดังนี้

1. ความตระหนักถึงความจำเป็นของการมีเครือข่ายให้สมาชิกเข้าใจ และเห็นความสำคัญ และจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน
  2. การติดต่อกับภาคีเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อคิดเห็น และหาจุดร่วมเพื่อทำงานร่วมกันได้
  3. สร้างความผูกพันร่วมกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย อาจต้องมีเสริมความรู้กับสมาชิกด้วย
  4. รักษาความสัมพันธ์ไว้ อาจจะต้องมีการจัดข้อตกลงเรื่องการบริหารจัดการ วัตถุประสงค์กิจกรรมการทำงาน สิทธิและบทบาทหน้าที่
  5. ความต่อเนื่อง การขยายกิจกรรม ส่งผลให้เครือข่ายดำเนินกิจกรรมได้ต่อไปเรื่อย ๆ
- เครือข่ายจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้กลุ่มคนได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเข้าถึงข้อมูลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เครือข่ายเป็นองค์ประกอบสำคัญเพราะความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายทำให้มีการแลกเปลี่ยนไหลเวียนของทรัพยากรข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างดี เกี่ยวเนื่องไปถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมทางสังคม และทางการเมือง ความสัมพันธ์ของเครือข่ายขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมในแต่ละแห่งอย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมหลักการบริหารบุคลากรที่ทำงานให้เครือข่าย และปัจจัยอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สภาพพื้นที่หรือ

ลักษณะการทำงาน ดังนั้นการประเมินความสำเร็จ อาจทำได้หลายแนว เช่น ประเมินจากการบรรลุ เป้าหมาย ประเมินจากความสามารถในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น ประเมินจากกระบวนการในการทำงาน ประเมินจากความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น

(นฤมล นิราทร, 2543)การทำงานของเครือข่ายมีลักษณะเป็นแบบทีมสหวิชาการหรือทีมสหวิชาชีพ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ มีความรู้ ทักษะ และความสามารถ เฉพาะด้านที่แตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างมีระบบและเป็นกระบวนการ โดยอยู่บนพื้นฐานของเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกันในการปฏิบัติงาน โดยจะมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่องเพื่อการประเมินสภาพการณ์ของปัญหาและมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งกระบวนการรูปแบบการทำงานเครือข่ายแบบทีมสหวิชาชีพ แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบตามลักษณะการปฏิบัติงาน ดังนี้(วรารัตน์ แจ่มแก้ว, 2554)

1. Interdisciplinary คือ การประสานความร่วมมือจากหลายสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีการส่งต่อข้อมูล และประสานขอทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเป็นทางการ เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามกระบวนการต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีการประชุมร่วมกัน
2. Multidisciplinary เป็นการประชุมทีมสหวิชาชีพ เพื่อปรึกษาหารือกันในการระดมความคิดเห็น และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศศกร ไชยคำหาญ (2550 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 ปัจจัย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ โครงสร้างที่เหมาะสมขององค์การ, การคิดอย่างเป็นระบบ, กลยุทธ์ขององค์การ, วัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร, การสร้างบรรยากาศในองค์กร และการถ่ายโอนความรู้ 2) ระดับของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3)ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของรูปแบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

สุญาดา สุนทรสารทูล (2552 , บทคัดย่อ) รูปแบบความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า มี คร่าวๆดังนี้

- 1) สร้างครอบครัววัฒนธรรมที่มีภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมที่ดี
- 2)สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนเกี่ยวกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน
- 3) จัดทำพื้นที่ชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มทางสังคมโดยชุมชนจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์พร้อมทั้งมีครูอาสาสมัครในพื้นที่

คอยดูแลและให้คำแนะนำ และ 4) ภาครัฐเป็นแกนกลางในการเชิญชวนภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณการ

จัดกิจกรรมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนมีการขยายผลโดยพาครอบครัวต้นแบบไปศึกษาดูงานหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับรูปแบบความร่วมมือทั้ง

4 รูปแบบควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการและนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาเพื่อปรับใช้กับทุกภูมิภาคของประเทศไทย

นันทิตา ทองเจือ (2553,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนาคณาจารย์โรงเรียนเอกชนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ผลการศึกษาพบว่า 1.สภาพการพัฒนาคณาจารย์โรงเรียนเอกชนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 - 2561) ในปัจจุบัน การดำเนินการพัฒนาคณาจารย์ทั้ง 4 ด้าน คือด้านการพัฒนาคณาจารย์คนไทยยุคใหม่ การพัฒนาคณาจารย์ยุคใหม่ การพัฒนาคณาจารย์สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่และด้านการพัฒนาคณาจารย์การบริหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และมีการเก็บข้อมูลในรูปแบบของการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญประชากรกลุ่มเป้าหมายและผู้ศึกษาแบ่งวิธีการศึกษา และ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ขอบเขตงานวิจัย ดังนี้

1.ดำเนินการวิจัยและทบทวนวรรณกรรมเป็นการศึกษาค้นคว้าและการเก็บรวบรวมข้อมูลในหนังสือ และเอกสารรวมทั้ง สื่อออนไลน์ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนำมาประกอบกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.ทำการเก็บข้อมูลจากการแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชนคลองเตยเพื่อให้ได้คำตอบอย่างละเอียดครบถ้วนที่สุดในด้านต่างๆของชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มศึกษา

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษาและชาวชุมชนคลองเตย มีจำนวน 9 คน โดยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้ที่มีทักษะ ความรู้ และ ประสบการณ์ในการอยู่ในชุมชนมาอย่างยาวนาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลได้ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลแบบปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นออกมาได้อย่างเต็มที่และ

เป็นอิสระรวมถึงให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ จึงใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์นั้นได้แบ่งหัวข้อออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้คือ

- 1.ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย
- 2.ศึกษาวิเคราะห์วิธีส่งเสริมการสร้างเครือข่ายส่งเสริมการศึกษาให้เด็กและ

เยาวชนในชุมชนคลองเตย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้ว ได้จัดทำข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

- 1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ของผู้ให้สัมภาษณ์มาจัดลำดับข้อมูลที่สำคัญแต่ละคน เพื่อให้สามารถจำแนกข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ
- 2 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์มาวิเคราะห์ ร่วมกับข้อมูลทางเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวคิด ทฤษฎี บทความเชิงวิชาการและผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อที่จะนำมาสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะได้นำไปสู่การเขียนรายงานสรุปการวิจัย
- 3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ ร่วมกันอย่างเป็นระบบมาทำการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อที่จะแสดงถึงความสำคัญของข้อมูลให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นไปตามข้อเท็จจริง

ผลการวิจัยการวิเคราะห์

ผลการวิจัย เรื่อง เรื่องเครือข่ายการส่งเสริมการศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

ตอนนี้ปัญหาเรื่องการศึกษาของเด็ก เรื่องเด็กเล็ก เด็กอ่อน ยังไม่เข้าถึงเกณฑ์ ทางชุมชนเรามีการดูแลและมูลนิธิต่าง ๆ เข้ามาประสานงาน และยังมีโรงเรียน กศน.มาประสานช่วยกันร่วมมือในการทำงานในชุมชนเรา รู้สึกดีใจที่มีหน่วยงานที่ทีมงานบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น สก.เขตคลองเตยเข้ามาดูแลอยู่ ในส่วนของศึกษาก็มีผลกระทบการศึกษามีส่วนน้อย เพราะเด็กนักเรียนตามนโยบายของรัฐเขา เด็กแรกเกิดเขาจะมีค่าหัวให้ คน 30-40 บาท มาให้โรงเรียนที่มีเด็กอ่อนดูแล เด็กก็เลยไม่มีผลกระทบ

ถาม สภาพความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นอย่างไร?

ตอบ - เด็กเล็ก ๆ นี้ไม่มีผลกระทบ ผลกระทบก็คือเด็กที่ติดยาเสพติด เช่น กัญชา ใบกระท่อม กฎหมายเราเปิดช่องในเรื่องนี้เยอะเยาะ ชุมชนเราก็พยายามดูแลอย่างดีแล้ว แต่แล้วก็ยังมีความกระทบตรงนี้เราก็พยายามแก้กันอยู่ว่าสิ่งที่ไม่เป็นผลประโยชน์ต่อเด็กส่วนรวมเราก็แก้ไขกันอยู่ จัดการให้ดำเนินการสิ่งใดเป็นผลกระทบเราก็จะแจ้งตำรวจและเจ้าหน้าที่ของรัฐมาดูแลมีส่วนร่วม

ถาม สถานที่ศึกษาในชุมชนคลองเตยมีนโยบายอย่างไรบ้าง

ตอบ - สถานที่ศึกษาในชุมชนเราก็มีแต่สถานที่ศึกษาเด็กเล็ก ถ้าเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล ชั้นประถม ชั้นมัธยมศึกษา เขาก็มีครูประทีปเข้ามาดูแลอยู่ และ กศน.ของเขตการศึกษาของเขตคลองเตยในสำนักงานบริเวณเขตโรงเรียนปทุมคงคา เข้ามาประจำศูนย์ในการสอนการศึกษา คนไหนไม่มีความรู้หรือมีผลกระทบบการเรียนหรือเรียนมาไม่จบ ก็มาสร้างเสริมต่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถเอาตัวรอดได้ นี่ถือเป็นหัวใจสำคัญของชุมชนเรา

คำถาม ถ้าพ่อแม่ของเด็กไม่มีความพร้อมด้านการเงินที่จะเลี้ยงดูส่งเสริมการศึกษาบุตร ทางชุมชนมีนโยบายที่จะส่งเสริมด้านไหนอย่างไร?

ตอบ - พ่อแม่ที่ไม่มีเงินนี้ส่วนมาก ชุมชนคลองเตยนี้มันเป็นสองประเภท คือ ประเภทพื้นราบ และพื้นสูง แพลต 11-18 นี้เป็นประเภทพื้นที่สูงในการศึกษาการพัฒนา มันจะดี แต่ถ้าพื้นราบนี้ต้องไปยังมูลนิธิครูประทีป ผลกระทบกับเด็กเท่ากับพื้นที่ราบมันมีเยอะแต่เขาก็พยายามแก้ไขกันอยู่ แต่มันก็ยังไม่เต็มร้อยในการที่จะแก้ไข แต่มีผลเมื่อก่อนเขตคลองเตยเป็นเขตยาเสพติด ปัญหามันเลยมีเยอะตอนนี้ก็พยายามแก้กันไปเรื่อย ๆ ปัญหาเสพติดเป็นเรื่องใหญ่ เด็กที่ติดยาเสพติด ติดใบกระท่อมมันจะมีอยู่ในเขตคลองเตยน่าจะประมาณ 5-10 % แต่เขาก็พยายามแก้ไขกันไป เช่นหน่วยงานสาธารณสุข 47 คนไหนเจ็บป่วยเขาก็รับไปรักษาตามนโยบายของรัฐ

คำถาม ถ้าชุมชนคลองเตยจะส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการศึกษาของเด็กและเยาวชนให้เท่าเทียมกันได้ อย่างไร?

ตอบ การที่เด็กด้อยการศึกษามันก็อยู่ที่หน่วยงานของรัฐ เช่น เขตคลองเตย มูลนิธิ เขาก็สนใจเข้ามาแก้ไข แต่มันก็ยังดีขึ้นเยอะ แก้ไขได้ประมาณ 70 % ส่วนอีก 30 % ค่อย ๆ เป็น ค่อย ๆ ไป การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่ แต่เด็กบางคนก็ไม่อยากเรียนก็อ้างเป็นที่พ่อแม่ยากจนแต่มันมีผลกระทบที่ไม่อยากเรียน แต่ที่เขาอยากเรียนก็มีเยอะ มีพัฒนาเยอะ พ่อแม่ก็พยายามพัฒนาลูกไป ลูกเจ็บป่วย ก็พาไปรักษาในศูนย์ แต่ถ้าถามว่ามัน ร้อยเปอร์เซ็นต์ไหม มันก็ได้ไป ประมาณสัก สามสิบเปอร์เซ็นต์ อีกประมาณ สิบเปอร์เซ็นต์ก็มีอยู่ แต่มันไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นอยู่ที่คน

ถาม บุคลากรครูที่มีในขณะนี้ มีคุณภาพที่จะสอนหรือไม่อย่างไร?

ตอบ อัตราการจ้างที่สอนนี้ส่วนมากเป็นครูจาก กทม. ทาง กทม.ก็จะเน้นเด็ก เด็กที่ศูนย์ที่เด็กเล็กนี้ มีประชากรเท่าไร ถ้ามีมากครูรับสอนก็มีมาก ถ้ามีน้อยเขาก็จะตัดออก ก็อยู่ที่โควตา อยู่ที่นักเรียนเข้ามาเรียน เด็กสมัยนี้เกิดน้อยมาก ปัญหาอยู่ที่เกิดน้อยมาก พ่อแม่บางคนรำรวยกลับมีลูกคน สองคนนี่ แต่คนที่มียูกเยอะคือคนในชุมชน เราก็พยายามแก้ปัญหาอยู่ มันเป็นปัญหาที่ไม่ใหญ่โต ภาครัฐนี้จะต้องแก้ไขเรื่องเด็กเกิด

นี้ให้มันสมดุล ผู้สูงอายุมีมากที่สุด แต่เด็กเกิดมีน้อย แต่ต่อไปในอนาคตเด็กเกิดมาน้อยไม่สามารถมาพัฒนา
ช่วยผู้สูงอายุได้ ปัญหามันอยู่ตรงนี้ภาครัฐจะทำอย่างไรดีละ

ถาม ทางชุมชนมีนโยบายในการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมการศึกษาเด็กและเยาวชนได้อย่างไร

ตอบ มันเป็นเครือข่ายออกความคิด ความเห็น ความแก้ไข แต่มันก็ไปจบที่ภาครัฐ คนที่ไม่มีลูกเดี๋ยวนี้อถ้า
เราพูดถึงสลัมคลองเตยเด็กจะเกิดที่สลัมคลองเตยมากเป็นพื้นราบ แต่ถ้าพื้นสูงเด็กไม่ค่อยเกิด อย่างแพลต

17

ห้าชั้นนี้จะมีเด็กเกิดมาไม่ถึงห้าคน ถ้าเปรียบเทียบประมาณ 1,000 คน แต่เด็กเกิดมาไม่เกิน 5 คน จากการ
ที่ชุมชนตรวจสอบจากงานวันเด็กนำของแจกไปให้เป็นกำลังใจมีน้อยมาก มีคนมาช่วยบริจาคเยอะ แต่คราวที่
ไปแจกนี้แทบจะไม่มีเลย แต่จะไปมากในชุมชนสลัมคลองเตย ปัญหามันอยู่ตรงนี้ทำไมคนแพลตที่มีเงิน
พอที่จะใช้จ่ายเลี้ยงตัวเองได้ จึงไม่ยอมมีลูก นี่ปัญหานี้ต้องไปถึงภาครัฐแก้ไข จะจูงใจให้เด็กเกิด หรือให้เงิน
มาก ๆ มาเลี้ยงดูทุกอย่าง จูงใจให้มีลูกน่าจะดีกว่า

ถาม ช่วงเด็กและเยาวชนที่เข้าเกณฑ์บังคับ ทางชุมชนมีนโยบายอย่างไร

ตอบ ทางชุมชนก็มีนโยบายไม่ได้ปล่อยปละละเลย ดูแลพยายามแนะนำให้ไปเรียน กศน. ต่อ การศึกษา
นอกโรงเรียนนี้ก็มีผลดีต่อตัวเรา ถ้าเรามีความรู้ ทางรัฐบางหน่วยเช่น การทำเรือเขาก็รับคนในสลัมหรือคนใน
ชุมชนคลองเตยที่เรียนจบไม่สูง แคเรียนจบ มัธยมปลาย เขาก็ช่วยอยู่แต่สิ่งสำคัญเด็กของเรามันจะน้อยลง
มากในฐานะผมอยู่ในชุมชน เราดูเด็กเดี๋ยวนี้น้อยมากเลย เราจะทำกิจกรรมอะไรแล้วแต่ คือเด็กนี้ไม่มีให้เรา
ไปสนับสนุน สนับสนุนการศึกษาหรืออะไรนี้ ทุกวันนี้สหกรณ์ มีทุนการศึกษาช่วยเด็ก เด็กคนไหนที่เรียนจะมี
ให้เช่นเด็กนักเรียนประถมถึงมัธยมให้ทุนปีละ 2,000 บาท ถ้าอย่างเด็กมหาวิทยาลัยให้คนละ 4,000 บาท
ทางสหกรณ์กำลังพัฒนาก็ช่วยอยู่ หรือมูลนิธิบางสถานที่อื่นเขาก็ยื่นมือเข้ามาช่วย เขาก็พยายามให้เด็กมี
การศึกษา จงใจจูงใจมาเรียน แต่เด็กก็สนใจเรียนนะ แต่มันไม่มีเด็กจะเรียน ในฐานะกรรมการชุมชนเราก็
สนับสนุนในทุนการศึกษา กระทั่ง สก.เขตคลองเตย เขาก็จูงใจให้ทุนการศึกษา ตอนนี่เขาก็พัฒนาคน
เจ็บป่วยนี้เขาจะมีรถไว้ หนึ่งคัน กรณีฉุกเฉิน เจ็บป่วย ฐูขึ้นบ้าน สาธารณะปัญหาเขามีทีมงานของเขามาช่วย
ตลอด 24 ชั่วโมง

เขาคือมาก พัฒนาดีเยอะเลย เดี๋ยวนี้อเรื่องการเจ็บป่วยในชุมชนดีขึ้นเยอะ ถ้าชุมชนไหนมีเด็กเร่ร่อน กรรมการ
ชุมชนก็ประสานกันกับหน่วยงานของรัฐส่งไปรักษาในหน่วยงานของรัฐ ดูแลคนไม่สมประกอบจะส่งไป
พัฒนาสังคมและมนุษย์ (พม.)

ตอบ ในชุมชนในคลองเตยนี้ โดยเฉพาะชุมชนแฟลต 11-18 ที่เด็กและเยาวชนยังขาดการสนับสนุนการส่งเสริมดูแลด้านสถานที่เรียน การเดินทางไปเรียน ผู้ปกครองไม่มีค่อยมีเวลาส่งลูกไปโรงเรียน สาเหตุเพราะต้องเร่งรีบไปทำงานรับจ้างในท่าเรือในบางครั้ง เรือเข้าไม่ตรงเวลาบ้าง ล่าช้า จึงต้องคอยรออยู่ในท่าเรือว่าเมื่อไรเรือจะเข้า เป็นสาเหตุที่พ่อ แม่ กลับมาไม่ทันที่จะส่งลูกไปเรียน จึงจำเป็นต้องจ้างรถโรงเรียน มอเตอร์ไซค์รับจ้างไปส่ง ซึ่งก็เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายค่าครองชีพมากขึ้น ซึ่งบางครั้งฝนตกหนัก เกิดอุบัติเหตุด้านการจราจรเด็กก็ขาดเรียน ในการขาดเรียนบ่อย ๆ ทำให้เด็กเริ่มไม่อยากไปเรียน ถ้าเรามีเครือข่ายการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในชุมชน ก็จะเป็นเรื่องที่ดี ที่เครือข่ายจะได้เข้ามาดูแลประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น มูลนิธิ คณะกรรมการชุมชน จิตอาสา สาธารณสุข 47 โรงเรียน ภาครัฐ ภาคเอกชน เข้ามาแบ่งเบาภาระให้กับผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนได้บ้าง

ตอบ การศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตยยังขาดการประชาสัมพันธ์จากคณะกรรมการชุมชน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ที่จะหาแนวทางช่วยเด็กที่มีปัญหาหรือเด็กที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ เช่น เด็กเรียนไม่จบชั้นมัธยมศึกษา หรือ หนีเรียนจับกลุ่มมั่วสุมยาเสพติด การพนัน ทางโรงเรียน กศน. ก็มีนโยบายที่จะส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสกลับเข้ามาเรียนต่อ ในระดับชั้น ประถมการศึกษา ถึงมัธยมปลาย โดยจัดหาสถานที่เรียน ครูอัตราจ้าง มาประจำสอนในวันอาทิตย์ โดยเปิดรับนักศึกษาห้อง ละ 45 ต่อครู 1 คน โดยครูแต่ละคนจะได้สัญญาว่าจ้างปีต่อปี โดยการประเมินผลงานระหว่างการเรียนการสอน ถ้านักเรียนมีไม่ครบตามระเบียบหรือไม่มีศักยภาพพอ ก็อาจจะถูกยุบ หรือเลิกจ้าง ดังนั้นทางคณะครูจึงช่วยกันประชาสัมพันธ์หรือหาทางแนะนำชักชวนให้เด็กและเยาวชนเข้ามาศึกษาต่อ ซึ่งแต่ละเทอมก็ไม่ค่อยมีเด็กมาเรียนมากนัก ต้องค่อย ๆ ประคองให้กลุ่มการศึกษา กศน. อยู่ได้

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1สภาพปัญหาทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย

คลองเตยเป็นแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ ประกอบด้วย 46 ชุมชนรายรอบ มีจำนวนประชากรจริงและประชากรแฝงเกือบ 200,000 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงาน มีรายได้วันต่อวัน การระบาดของโควิด-19 นับแต่ต้นปี 2563 จนถึงปัจจุบันที่ล่องมาเกือบปีครึ่ง จึงถือเป็นช่วงเวลา ที่ ประไพ สาธุสันต์ ผู้ประสานงานชุมชน และสิทธิชุมชน มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคลในชุมชนคลองเตย มองว่า เป็นเรื่องสำคัญสำหรับคนในชุมชนไม่ว่าจะเรื่องสุขภาพ เศรษฐกิจ ปากท้อง สภาพจิตใจ ไปจนถึงการศึกษาของเด็กๆ ในชุมชน “คนคลองเตยส่วนใหญ่มีพื้นเพจากชนบท และย้ายรกรากมาขายแรงงานในเมือง มาบุกเบิกพัฒนาพื้นที่ สร้างเมือง คนคลองเตยมีศักยภาพที่หลากหลายต่างคนต่างฐานะไม่ดี เป็นผู้มียาได้น้อย หาเช้ากินค่ำ เขาจึงรับรู้ถึงหัวอก

ของความเป็นผู้ยากไร้ ผู้ลำบากด้วยกัน และเห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน” คลองเตยในช่วงเวลานี้ถูกพูดถึงในวงกว้างของสังคม ไม่ว่าจะแง่มุมความเป็นอยู่ของชุมชนภายใต้บ้านเรือนหลังคาสังกะสีที่เปื่อยดเสียดกันกว่า 12,000 ครัวเรือน ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่อยู่อาศัย ตลอดจนปัญหาการศึกษาของเด็กและเยาวชนในเขตคลองเตย

จากการศึกษาพบว่าปัญหาทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนในเขตคลองเตยมีหลายองค์ประกอบด้วยกันทั้งเป็นแหล่งชุมชนแออัดแหล่งเสื่อมโทรมและครอบครัวประชากรแฝงปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนที่ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนคลองเตยมีอาชีพรับจ้างทั่วไปทั้งหมดนี้คือที่ส่งผลต่อปัญหาทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตยมีปัญหาทางการศึกษาทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน

อภิปรายผลวิจัย

วิธีส่งเสริมการสร้างเครือข่ายส่งเสริมการศึกษาให้เด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตย

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างหรือจัดตั้งเครือข่ายสามารถแบ่งได้ 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (1) ปัจจัยภายในที่มีความสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายการกระจายอำนาจภาคประชาชน ได้แก่ ลักษณะชุมชนที่เอื้อต่อการสร้างเครือข่าย สภาพสังคม วัฒนธรรมชุมชน จิตสำนึก แกนนำหรือผู้นำที่มีจิตวิญญาณ อุทิศการณ์ในการทำงาน ความรู้ ความซื่อสัตย์ องค์กรความรู้ของเครือข่าย ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน การสร้างภูมิความรู้และการมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และ (2) ปัจจัยภายนอกได้แก่ นโยบายรัฐบาล กฎหมายรองรับสถานะเครือข่าย สภาพเศรษฐกิจ การส่งเสริมจากหน่วยงานด้านกองทุน ซึ่งให้เห็นว่าปัจจัยระดับบุคคล ชุมชนและองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายและพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อสร้างสังคมชุมชนให้น่าอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากเครือข่ายที่มีอยู่เดิม เครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียนเขตคลองเตย และเครือข่ายที่มีการส่งเสริมจัดตั้งใหม่คือเครือข่ายโรงเรียนสารพัดช่างและวิทยาลัยการอาชีพ พบว่า การเกิดขึ้นของเครือข่ายมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่มีจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกันกล่าวคือ เครือข่ายภาคประชาชนชาวชุมชนคลองเตย เป็นเครือข่ายที่มีอยู่เดิมลักษณะการสร้างเครือข่ายเกิดจากล่างขึ้นสู่บน รวมตัวกันจากประชาชนโดยกลุ่มแกนนำชุมชนซึ่งมีความหลากหลายอาชีพแล้วขยายระหว่างเครือข่ายชุมชนคลองเตยไปยังชุมชนใกล้เคียงซึ่งถือว่าเป็นเครือข่ายเชิงพื้นที่ มีความสัมพันธ์กันแบบหลวม ๆ มีรูปแบบการประสานงานแบบเป็นทางการเมื่อผู้ศึกษาวิจัยเข้าไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษาคือครูการศึกษานอกโรงเรียนเขตคลองเตยและชาวชุมชนคลองเตยทำให้ทราบถึงการปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายการศึกษาในพื้นที่ ส่วนเครือข่ายภาคประชาชนในชุมชนใกล้เคียง เป็นเครือข่ายแบบสมานฉันท์ ชุมชนมีความร่วมมือ

มีลักษณะการสร้างเครือข่ายในแนวราบ เป็นเครือข่ายที่ถูกจัดตั้งใหม่ด้วยความเห็นชอบของชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของผู้บริหารของประธานชุมชนคลองเตยรวมทั้ง ทั้งฝ่ายการเมืองและสำนักงานเขต คลองเตยเป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นและมีรูปแบบการประสานงานส่วนใหญ่เป็นแบบไม่เป็นทางการ มีความสามัคคีและร่วมมือกันพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง เพื่อได้เข้ามาร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานของ เครือข่ายส่งเสริมการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนและประชาชนในชุมชนคลองเตยเพื่อให้เห็นถึงความโปร่งใสในการทำงาน

ผลการศึกษารูปได้ว่า รูปแบบเครือข่ายที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องที่เขตคลองเตย เป็นลักษณะของเครือข่ายแบบสมานฉันท์มากกว่า เพราะวัฒนธรรมในชุมชนแออัดคลองเตยจะให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส การดำเนินงานของ เครือข่ายส่งเสริมการศึกษาจึงต้องใช้พื้นฐานสังคมวัฒนธรรมเข้าร่วมดำเนินงาน กล่าวคือองค์กรภาครัฐต้องเข้ามาช่วยเหลือเป็นพี่เลี้ยงไม่ใช่การสั่งการ อันเป็นการทำงานในแบบกัลยาณมิตรเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ สร้างพันธมิตรความร่วมมือ สนับสนุนและดำเนินการจากเครือข่ายกลุ่มเล็กก่อน จากนั้นเชื่อมโยงการสร้างเครือข่ายชุมชน พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในชุมชนคลองเตยต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1 ชุมชนคลองเตยควรพัฒนาการจัดการมุมมองและแนวคิดเรื่องการศึกษา ร่วมกับ เช่น มีการรณรงค์เรื่องการศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ในชุมชนคลองเตยเพื่อให้ชาวชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา

2 ควรมีการศึกษาเรียนรู้ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการศึกษาในหลาย ๆ รูปแบบเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ในการศึกษาในชุมชน ร่วมกับการจัดหาวิทยากรที่ประสบความสำเร็จมาให้ความรู้เพื่อเพิ่มเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ในการศึกษา ที่จะสามารถทำให้ประสบความสำเร็จในด้านส่งเสริมเครือข่ายการศึกษา นอกจากนี้จะได้ความรู้เพิ่มแล้วยังสามารถที่จะช่วยให้เกิดการกระตุ้นการมีส่วนร่วมและช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคลองเตยมากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรศึกษาปัจจัยในด้านอื่นๆ ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญในการจัดการปัญหาด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชน จากชุมชนที่มีลักษณะและมีพื้นที่ที่ใกล้เคียงกันและแตกต่างกัน

2 ควรที่จะมีการศึกษาและหาแนวทางการจัดการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการศึกษาของชุมชน จากชุมชนอื่น ๆ เพื่อที่จะได้แนวทางทั้งแนวคิดและวิธีการที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไป ตามยุคสมัย

บรรณานุกรม

www.yuvabadhanafoundation.org วิชาสินี มีมุ่งกิจ มูลนิธิยุวพัฒน์

สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2566

นฤมล นิราทร . (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ .

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รายงานประจำปี 2549 สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว / สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ศศกร ไชยคำหาญ.2550.ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุษภินิพนธ์ หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2546). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : อุษากาพิมพ์